

**kimpassa
allihopa**

sote- ja
maakuntaudistus
Varsinais-Suomi

VARSINAIS-SUOMEN SOTE-UUDISTUS
TUTKIMUS, KOULUTUS ja KEHITTÄMINEN
TUTKIMUKSEN ALATYÖRYHMÄN RAPORTTI

Työryhmä
6.6.2018

kimpassa
allihopa

sote- ja
maakuntaudistus
Varsinais-Suomi

SISÄLLYSLUETTELO

1. VALMISTELUTYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	3
2. TYÖRYHMÄN ESITYKSET	4
2.1 Tutkimuksen rakenteet ja alueet	5
2.2. Eettinen toimikunta	6
2.3. Tutkimusluvut	6
2.4 Valtion tutkimusrahoituksen jakaminen	7
2.5 Tutkimuksen organisoiminen maakunnassa	8
2.6 Integraatio tutkimustoiminnassa	9
Lähteet	
Liitteet	

1. VALMISTELUTYÖN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tutkimus, koulutus ja kehittäminen -valmistelutyöryhmä perusti tammikuussa 2018 viisi alatyöryhmää: tutkimus, kehittäminen, täydennyskoulutus, tutkintokoulutus ja maakunnan tietoallasstrategia.

Tutkimuksen alatyöryhmän tarkoituksena on täsmentää valmisteluvaiheen raportissa (Väänänen ym. 2018) kuvatut esitykset konkreettisiksi ehdotuksiksi tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan osalta. Tavoitteena on laatia esitys tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan koordinaatio-, kehittämis- ja yhteistyörakenteista maakunnassa ja yhteistyöalueella.

Työryhmän jäsenet:

- Huovinen Pentti (pj.), Turun yliopisto, pentti.huovinen(a)utu.fi
- Hyrkkänen, Ursula, Turku AMK, ursula.hyrkkanen(a)turkuamk.fi
- Häyhtiö Tapio, Vasso, tapio.hayhtio(a)vasso.fi
- Leino-Kilpi Helena, Turun yliopisto, helena.leino-kilpi(a)utu.fi
- Rantala, Hanna, Tehy, hanna.rantala(a)salo.fi
- Rautava Päivi, VSSHP, paivi.rautava(a)tyks.fi
- Ritakallio Veli-Matti, Turun yliopisto, veli-matti.ritakallio(a)utu.fi
- Sandler Niklas (vpj.), Åbo Akademi, niklas.sandler(a)abo.fi
- Tuominen Miia (siht.), Turun yliopisto, miia.tuominen(a)utu.fi
- Varis Tiina, VSSHP, tiina.varis(a)tyks.fi
- Viikari Laura, Turun kaupunki, laura.viikari(a)turku.fi

Työryhmä on kokoontunut 5 kertaa (2/2018–5/2018). Valmistelutyö on toteutunut kokouskeskustelujen ja yhteisen raporttityöskentelyn muodossa. Raportin laatimisessa on hyödynnetty työryhmän edustajien ja heidän taustaorganisaatioidensa asiantuntijuuden lisäksi myös soveltuvia alueellisia ja kansallisia raportteja sekä muuta taustamateriaalia.

2. TYÖRYHMÄN ESITYKSET

Ydinviestit

Maakunnan tehtävä on turvata tieteellisen tutkimuksen asema ja toimintamahdollisuudet. Siihen kuuluu sosiaali- ja terveysalan tiede- ja tutkimusstrategian hyväksyminen, rahoituksen turvaaminen ja tutkimusstrategian seuranta.

Tutkimuksella on maakuntauudistuksessa tärkeä rooli seutukunnan elinkeinoelämän hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta, erityisesti täällä Varsinais-Suomessa. Tutkimus- ja innovaatiostrategialla on siksi olennainen taloudellinen merkitys.

Tutkimusstrategian tulee turvata tutkimusmyönteinen ilmapiiri, tutkimuksen sisällyttäminen käytännön toimijoiden tehtäväkenttään, tutkimusrahoituksen suotuisa kehittyminen, tutkijauran houkuttelevuuden turvaaminen, tutkimuksen näkyvyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Työryhmän suurin huoli on tutkimuksen rahoituksen turvaaminen tilanteessa, jossa tutkimuskenttä laajenee sosiaalityöhön, perusterveydenhuoltoon ja palvelujärjestelmätutkimukseen. Erityisen tärkeää on ottaa huomioon maakunnan omat tutkimuksen erityistarpeet.

Toinen suuri huoli on tutkimusmyönteisen asenteen turvaaminen maakunnassa. Sote- ja maakuntauudistuksessa on toistaiseksi unohdettu tutkimuksen merkitys koko uudistukselle.

Työryhmä esittää, että valtion yliopistotasaisen terveyden (sisältää jatkossa myös sosiaalihuollon) tutkimusrahoituksen (VTR) hallinnointi ja jakoprosessi säilytetään VSSHP:llä (jatkossa maakunnan liikelaitos) käsittäen koko yhteistoiminta-alueen VTR rahoituksen jaon.

Maakunnan liikelaitokseen tarvitaan tutkimuspalveluyksikkö (osaaminen, tekijät, rakenne), yksikön toimintaa tulisi laajentaa niin, että se voisi tukea liikelaitosten sekä sote-keskusten tutkimukseen liittyvää työtä.

Työryhmän näkemys on, että maakuntajärjestäjän tulisi hyödyntää työssä nykyiselle erva-alueelle laadittuja tutkimusstrategioita ja -ohjelmia (mm. yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen strategiat, Tiede- ja tutkimusstrategia, Huippuosaamisstrategia, Hoitotieteellinen tutkimusohjelma).

Laadukkaiden, väestön tarpeisiin vastaavien sote-palvelujen tuottaminen ja järjestäminen edellyttävät tutkittua tietoa ja tutkimuksen maakuntatasoista/yhteistyöalueellista integraatiota. Integraation tulee toteutua eri tieteenalojen välillä sekä palvelujärjestelmän eri tasoilla ja palveluprosessin eri vaiheissa.

2.1 Tutkimuksen rakenteet ja alueet

Työryhmä pitää tärkeänä, että tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan nykyiset rakenteet ja hyvät käytänteet ovat uuden organisoitumisen lähtökohta maakunnassa sekä yhteistyöalueella. Toimivia yhteistyörakenteita on määrätietoisesti rakennettu Terveyskampus Turku -yhteistyöverkostossa ja sopimuksin linjattu tärkeimpiä tavoitteita. Terveyskampus Turkuun kuuluvat V-S sairaanhoitopiirin lisäksi Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turun ammattikorkeakoulu, Yrkeshögskolan Novia sekä Sciencepark Oy sekä Satakunnan ja Vaasan sairaanhoitopiirit.

Organisaatio- ja yhteistyörakenteiden tulisi tukea huippututkimusta ja -osaamista, jotka ovat merkittäviä alueen elinvoimaa ja kilpailukykyä edistäviä tekijöitä. Lisäksi palvelujärjestelmätutkimus on välttämätöntä organisaatioiden tehokkaan toiminnan kannalta.

Toimijoiden välisen yhteistyön tulisi tukea tutkimusresurssien tehokkaampaa käyttöä ja jakamista. Uusien, raskaiden TKI-rakenteiden perustamista tulee välttää.

Varsinais-Suomen ja yhteistyöalueen nykyiset tutkimuksen rakenteet (koordinaatio, toteutus, yhteistyö) on kuvattu liitteessä 1.

Tutkimuksessa on saavutettu ja voidaan edelleen saavuttaa merkittäviä synergiaetuja **yhteisiä toimintaperiaatteita ja resursseja** hyödyntämällä:

- Terveyskampus Turku -verkosto ja yhteistyöalue
 - Terveyskampuksen rakenteellinen kehittäminen, esimerkkinä Medisiina D
 - Terveyskampuksen alla tehdään kiinteää yhteistyötä tutkimusresurssien yhteisen hyödyntämisen kehittämiseksi
 - Yhteistyön vahvistaminen elinkeinoelämän kanssa
 - Yhteiset tutkimuksen tukipalvelut, kuten kirjastopalvelut, eettisen toimikunnan palvelut
 - Tutkimuspalvelujen synergian parantaminen (mm. tilat)
- Eri sektoreilta ja yhteistyöalueilta nousevien tutkimustarpeiden tunnistaminen
- Tiedon jakamisen tehostaminen käynnissä olevista tutkimushankkeista maakuntien alueilla rekrytoimalla esimerkiksi tutkimusvastaavia tai tutkimuskoordinaattoreita
- Tutkimusnäytön implementointi käytännön työhön ja implementoinnin rahoituksen turvaaminen
- Erialaisten palvelussuhde- ja uramallien tunnistaminen ja mahdollistaminen tutkijoille tutkimustyön edistämiseksi maakunnassa ja yhteistyöalueella
- Erityisesti tiedolla johtamisen tukeminen sekä johtamistoiminnan arvoperustan, työvälineiden ja laadunvarmistuksen kehittäminen edellyttävät laaja-alaista yhteistyötä. Monialaisen johtamisen tutkimuksen ainutlaatuisten mahdollisuuksien hyödyntäminen yhteistyössä korkeakoulujen ja sosiaali- ja terveydenhuollon johtajien kanssa.

Olemassa olevien tutkimuksen painopistealueiden tunnetuksi tekeminen ja **tutkimusyhteistyön edistäminen:**

- **Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin** huippuosaamisyksiköt (Keskola, PET-tutkimuskeskus, Kuntoutuksen ja aivovammojen hoidon yksikkö, Lasten, nuorten ja aikuisten TULES yksikkö ja Syöpäkeskus) ovat osoittaneet sekä kliinisen hoidon, tutkimuksen että opetuksen osaamisensa ja saaneet huippuosaamisyksikkö -statuksen. Uusi statuksen hakukierros on loppuvuonna 2018. Lisäksi uutena osaamisalueena on kehittyvän terveysteknologian ja tietöaltaiden hyödyntäminen.

- **Turun yliopiston** lääketieteellisen tutkimuksen painopistealueita ovat lääkekehitys ja diagnostiikka, kuvantaminen, biopankki sekä syöpätutkimus. Hoitotieteellisen tutkimuksen tavoitteena on väestön, potilaiden/terveyspalvelujen käyttäjien, sekä ammattilaisten omien voimavarojen tukeminen, kehittämällä palvelujärjestelmän arvoperustaa, digitaalisia ratkaisuja ja hoitotyön toimintojen tuloksellisuutta eri kliinisillä alueilla. Turun yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen tutkimusta profiloivia vahvuusalueita ovat hyvinvointikysymykset, kulttuurinen vuorovaikutus ja yhteiskunnallinen eriarvoisuus sekä vertaileva tutkimus. Monialainen Sote-akatemia yhdistää kaikkien 7 tiedekunnan sote-tutkimuksen ja yhteistyötä rakennetaan Åbo Akademin ja Vaasan yliopiston kanssa.
- **Åbo Akademiassa** sosiaalitieteellinen tutkimus painottaa sosiaalisten ongelmien, vähemmistöjen, organisaatio- ja työn sosiologian teemoja sekä vanhusväestön ja lapsiperheiden hyvinvoinnin kysymyksiä. Åbo Akademin hoitotieteen koulutus keskittyy ihmisen ymmärtämiseen ja huolenpitoon erilaisissa konteksteissa.
- **Turun ammattikorkeakoulussa** hyvinvoinnin edistämisen osaamiskärkeä ovat: terveyden edistäminen, taide osana hyvää elämää, osallisuuden lisääminen, uudistuvat sosiaali- ja terveyspalvelut ja hyvinvointimatkailu. Ammattikorkeakoulun TKI-toiminta toteutuu verkostomaisesti toimivissa, monialaisissa tutkimusryhmissä (joita on ammattikorkeakoulun kolmella sektorilla yhteensä 30, terveys- ja hyvinvointialalla 8).

2.2. Eettinen toimikunta

Lakisääteiset eettiset toimikunnat

VSSHP:llä on sairaanhoitopiirin hallituksen nimittämä alueellinen eettinen toimikunta, jonka toiminta perustuu tutkimuslakiin (TL 488/1999). Tutkimuslaki, biopankkilaki sekä kudoslaki määrittelevät ne tutkimukset, jotka tulee käsitellä alueellisessa eettisessä toimikunnassa. Toimikunnan toiminta kattaa Tyksin erityisvastuualueen. Tutkimuslakia ollaan tällä hetkellä päivittämässä ja lausunnolla olleen hallituksen esityksen mukaan alueelliset eettiset toimikunnat säilyvät ja niiden toiminta kattaisi koko tulevan yhteistyöalueen. Toimikunnan nimittäisi jatkossa todennäköisesti maakuntahallitus. Hallituksen esityksen mukaan kliinisten lääketutkimusten eettinen arviointi keskittyisi jatkossa yhdelle yksikölle Helsinkiin Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen.

VSSHP:n alueellisen eettisen toimikunnan sihteeristö toimii tällä hetkellä osana VSSHP:n tutkimuspalveluja ja merkittävä osa eettisen toimikunnan jäsenistä toimii Tyksissä. Työryhmän näkemyksen mukaan alueellisen eettisen toimikunnan tukipalvelut tulee jatkossakin sijoittaa osaksi muuta tutkimuspalvelua ja sille tulee osoittaa riittävät resurssit lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Muut eettiset toimikunnat

Alueen korkeakoulut ylläpitävät tutkimuseettisiä toimikunta, jotka ennakoarvioivat muita kuin tutkimuslain piiriin kuuluvia tutkimuksia. Terveyskampuksen johtoryhmä on elokuussa 2017 katsonut tarkoituksenmukaiseksi ja päättänyt, että alueelle perustettaisiin korkeakoulujen yhteinen eettinen toimikunta, joka tulisi Turun yliopiston alaisuuteen.

2.3. Tutkimusluvut

Palveluorganisaatioista lähtöisin oleva ja usein potilas/asiakastietoja sisältävä tutkimus ja siihen liittyvät potilaaseen/asiakkaaseen kajoavatkin tutkimustoimenpiteet saavat perustansa asianmukaisesta organisation tutkimusluvasta. Samalla kertyy tietoa siitä, mitä tutkimusta ja näyttöön perustuvaa kehittämistyötä toimintaorganisaatioissa toteutetaan.

VSSHP:ssa on käytössä standardoidut toimintaohjeet tutkimuslupien hakemiseen ja myöntämiseen alueellaan tapahtuvaan tutkimukseen. VSSHP tarjoaa myös tutkimuslupiin liittyvää neuvontaa tutkijoille ja ylläpitää ohjeita ja näitä palveluja ja toimintakäytäntöjä voidaan hyödyntää sopivasti laajentaen maakunnan kaikkien palveluorganisaatioiden tueksi.

Tutkimuslupaprosessin tulee olla yhtenevä koko maakunnan alueella ja sekä sosiaali- että terveydenhuollon toimintapisteissä. Luvan myöntäminen pitäisi tapahtua toimintaorganisaatiossa, koska keskitetysti on vaikea arvioida, voidaanko tutkimus toteuttaa käytännössä toimintayksikössä. Luvan valmisteluapua voidaan tarjota keskitetysti VSSHP Tutkimuspalvelujen ja Turun kliinisen tutkimuskeskuksen kautta.

Rekisterilupien myöntämisen ohjeistaminen riippuu jatkossa rekisteritiedon toisiokäyttöä tehostavan lainsäädännön määräyksistä. Maakunnasta tulee koko sote-tiedon rekisterinpitäjä ja tutkimusluvut pitänee hakea maakunnalta. Tätä varten tulee maakunnassa olla oma sujuva prosessi, jolla taataan tämän uuden ja jatkuvasti laajenevan toisiokäytön mahdollisimman hyvä hyödyntäminen niin tutkimuksessa kuin kehittämisessä, innovaatiotoiminnassa ja tietojohdattamisessakin. Lupahakemuksen täytön tuki voidaan toteuttaa sekin nykyisen VSSHP ja Turun yliopiston yhteisen Turun kliinisen tutkimuskeskuksen kautta.

Tieteellisen työn luonteeseen kuuluu, että tutkija voi toteuttaa mahdollisimman pitkälle omaa tieteellistä visiotaan eikä lupakäytänteiden pidä aiheuttaa tarpeetonta viivettä tai haittaa tutkimusprosessille. Tämä on ollut lain henki niin sosiaali- kuin terveystieteiden lainsäädännössä ja se on sisäkirjoitettu myös uusiin maakuntaa sääteleviin lakeihin. Lupakäytännön tarkoitus on seurata toiminnan lainmukaisuutta ja varmistaa, ettei toimintayksikkö joudu tutkimuksen takia kohtuuttomiin tilanteisiin. Lakiin on kuitenkin kirjoitettu, että toimintayksiköiden perustehtäviin kuuluu tutkimus ja opetus eli se nähdään lainsäätäjänkin kannalta toimintayksikön omaa työtä kehittävä ja rikastuttavana.

Työryhmä esittää, että tutkimuslupaprosessi säilytetään VSSHP:llä (jatkossa maakunnan liikelaitos), koska siellä on toimiva ja tehokas organisaatio lupaprosessin toteuttamiseen ja valtaosa maakunnan sote-alan tutkijoista ja näin ollen tutkimusosaamisesta on tulevan maakunnan liikelaitoksen henkilökunnalla.

2.4 Valtion tutkimusrahoituksen jakaminen

Työryhmän näkemyksen mukaan, valtion tutkimusrahoituksen (VTR) tulee jatkossakin säilyä tutkimuksen rahoitusinstrumenttina maakunnassa. Valtion tutkimusrahoituksen haku tulee järjestää yhteistyöaluekohtaisesti, kuten tähänkin mennessä. Tasapuolisuus valtion tutkimusrahoituksen jakamisessa on tärkeää. Se tarkoittaa huolehtimista siitä, että perusterveydenhuollon ja sosiaalityön tutkimukseen sekä palvelujärjestelmätutkimukseen varataan korvamerkityt osuudet yhteistyöalueelle osoitettavasta valtion tutkimusrahoituksesta. Sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ohjeistusta valtion yliopistotasaisen terveystutkimuksen rahoitusinstrumentin jaosta ja käytöstä. Siihen sisältynee ehdotus, että valtion suorasta rahoituksesta tulee osa maakunnan tutkimusrahoitusta, osan maakunta on velvollinen investoimaan itse oman toimintansa näyttöön perustuvaan tutkimukseen kautta tapahtuvaan kehittämiseen. Ohjeistus ei ole vielä lähtenyt poliittiseen päätöksentekoon eikä näin ollen tässä vaiheessa toukokuussa 2018 ole mahdollista visioida kunnolla tulevaa järjestelmää. Tärkeää olisi, että maakunnille jäisi rahoitusta omaan jakoon omien maakunnallisten tarpeiden ja toisaalta huippuosaamisalueiden tukemiseen, jotta maakunnan asema maan toiseksi tuotteliaimpana sote-tutkimusyksikkönä säilyisi ja sitä kautta voitaisiin jatkossakin tukea maakunnan bioalan kehittymistä.

Olisi tärkeää, että ensinnäkin kliiniseen, palvelujärjestelmä- ja sosiaalityön tutkimukseen jatkossakin olisi valtiolta saatua korvamerkittyä rahaa. On äärimmäisen tärkeää turvata huippututkimuksen lisäksi myös oman

palvelujärjestelmän, hoitojen ja sosiaalityön tutkimus ja sitä kautta kehittäminen myös maakuntajärjestäjän omalla rahoituksella.

VSSHP:ssa on standardoidut toimintaohjeet valtion terveyden tutkimuksen rahoituksen hallinnointiin ja seurantaan erityisvastuualueellaan. Toimintaohjeita tulee hyödyntää tulevan maakunnan ja yhteistyöalueen tutkimustoiminnan koordinaation suunnittelussa. Työryhmä esittää, että valtion terveyden (sisältää jatkossa myös sosiaalihuollon) tutkimusrahoituksen hallinnointi ja jakoprosessi säilytetään VSSHP:llä (jatkossa maakunnan liikelaitos) käsittäen koko yhteistoiminta-alueen VTR rahoituksen jaon.

Valtakunnallisen VTR rahoituksen jakauma eri erva-alueille on pohjautunut toteutuneeseen tuotokseen. Tyks ervan osuus koko rahoituksesta on ollut 17,5 % eli HUS ervan jälkeen toiseksi suurin. Olisi tärkeää, että jatkossakin tuottavuus olisi yhtenä perusteena jaossa, jotta hyvästä tutkimustuotoksesta tulisi kannuste. Jotta oma tuotos tiedetään, tulee pitää tuotoksesta kirjanpitoa. VSSHP Tutkimuspalvelut yksikkö on kerännyt koko Tyks ervan (siis kaikkien kolmen keskussairaalan ja kaikkien erva-alueen terveyskeskusten) julkaisutuotannon JULKI tallennusjärjestelmään, jota järjestelmää käyttävät Helsinkiä lukuun ottamatta myös muut ervat. Tämä palvelu voidaan edelleen hoitaa keskitetysti tulevan Tyks liikelaitoksen Tutkimuspalveluista.

2.5 Tutkimuksen organisoiminen maakunnassa

Maakunnan tehtävä on turvata tieteellisen tutkimuksen asema ja toimintamahdollisuudet. Siihen kuuluu sosiaali- ja terveysalan tiede- ja tutkimusstrategian hyväksyminen, rahoituksen turvaaminen ja sen tutkimusstrategian seuranta.

Tutkimuksella on maakuntauudistuksessa tärkeä rooli seutukunnan elinkeinoelämän hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta, erityisesti täällä Varsinais-Suomessa. Tutkimus- ja innovaatiostrategialla on siksi olennainen taloudellinen merkitys.

Tutkimustrategian tulee turvata tutkimuksen monialaisuus, tutkimusmyönteinen ilmapiiri, tutkimuksen sisällyttäminen käytännön toimijoiden tehtäväkenttään, tutkimusrahoituksen suotuisa kehittyminen, tutkijauran houkuttelevuuden turvaaminen, tutkimuksen näkyvyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

Tutkimus, koulutus ja kehittäminen -valmistelutyöryhmän raportissa (Väänänen ym. 2018) on kuvattu maakuntajärjestäjän organisaatioon sijoittuva osaamiskeskus, johon tutkimukselle koottaisiin ohjausryhmä alueen korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja sote-palvelutuottajien edustajista (ml. maakunnan liikelaitos).

Työryhmän näkemys on, että maakuntajärjestäjän tulisi hyödyntää työssä nykyiselle erva-alueelle laadittuja tutkimusstrategioita ja -ohjelmia mm. yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen strategiat, TYKS-erva-alueen tiede- ja tutkimusstrategia ja sen konkretisoimiseksi tehty huippuosaamisstrategia ja hoitotieteellinen tutkimusohjelma.

Tutkimukseen liittyvä asiantuntemus löytyy yliopistollisesta sairaalasta ja muista tutkimusorganisaatioista (liite 1). Innovaatiotoiminnan nykytila ja alueellinen yhteistyö sekä tulevaisuuden koordinaatiotarpeet maakunnassa on kuvattu liitteessä 2.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa miten tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden suhde maakuntaan tullaan järjestämään.

Työryhmä esittää, että tutkimusorganisaatiot, palveluntuottajat sekä yliopistosairaala valmistelevat maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tiede- ja tutkimustrategian, jossa otetaan huomioon koko yhteistyöalueen erityispiirteet, yhteiset kehittämisalueet sekä eri tieteenalojen vahvuudet.

Tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden turvaamisen sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluiden kehittämisen tulee perustua tutkimusnäyttöön. Kun näyttöä on, tulee huolehtia sen juurruttamisesta käytännön työhön. Tutkimusperustaisen kehittämisen vahvistamisen tulee kuulua koko sote-henkilökunnan toimenkuvaan. Asiakkaiden oikeus osallistua tutkimuksiin ja niiden suunnitteluun tulee turvata.

Tutkimusedellytysten turvaamiseen kuuluvat erityisesti sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon sekä palvelujärjestelmätutkimuksen tutkimusrakenteiden vahvistaminen.

Maakunta vaikuttaa valtakunnalliseen tasoon asiantuntijatahona, esim. tiedontuotannon yhtenäistämiseen, yhtenäisiin kirjaamiskäytäntöihin, tiedon hyödyntämisen yhtenäistämiseen, kerätyn tiedon avaamiseen käyttäjille ja läpinäkyvyyden parantamiseen. Tämä tulee resursoida asianmukaisesti.

2.6 Integraatio tutkimustoiminnassa

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutokseen liittyvät tutkimustarpeet ovat moninaisia. Tarpeet liittyvät esimerkiksi asiakkaaseen ja hänen läheisiinsä, palvelujärjestelmän arvoperustaan, toimivuuteen ja vaikuttavuuteen sekä talouteen, johtamiseen ja henkilöstöön.

Laadukkaiden, väestön tarpeisiin vastaavien sote-palvelujen tuottaminen ja järjestäminen edellyttävät tutkittua tietoa ja tutkimuksen maakuntatasoista/alueellista integraatiota. Integraation tulee toteutua eri tieteenalojen välillä sekä palvelujärjestelmän eri tasoilla ja palveluprosessin eri vaiheissa. Tämä merkitsee alueellisten monitieteisten tutkimusryhmien tarvetta samoin kuin tutkimuksen yhteensovittamista asiakkaan/potilaan palvelupolkujen mukaisesti.

Maakunnan tehtävä on turvata sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyvän tieteellisen tutkimuksen monialaisuus ja tasapaino eri tieteen- ja tutkimusalojen kesken. Käytännössä tämä tarkoittaa seuraavia asioita:

- tutkimus- ja innovaatiostrategian tulee olla monitieteinen
- tutkimusstrategian toimeenpanossa huolehditaan tutkimuskeskittymien muodostumisesta
- lisätään tutkimusryhmistä ja –tuloksista tiedottamista uusien tutkijoiden jatkuvan rekrytoinnin edistämiseksi
- maakunnan, tutkimusorganisaatioiden ja palveluntuottajien hallinnossa ja muissa organisaatorakenteissa tulee olla monitieteistä osaamista
- eri alojen tutkijoiden verkostoitumista ja yhteistyötä tuetaan konkreettisesti, esimerkiksi yhteistyötapaamisilla, seminaareilla ja koulutustapahtumilla sekä kehittämällä tutkijoiden yhteisiä työympäristöjä
- eri alojen tutkijoiden yhteistyön tukemiseksi perustetaan koordinoivia rakenteita, esimerkiksi nimetään tutkimusaloittaisia vastuu- ja yhdyshenkilöitä
- edistetään avoimen tieteen käytäntöjä, erityisesti tutkimusaineistojen monikäyttöä ja laajaa monialaista hyödyntämistä
- maakunnassa kehitetään tutkimuksen systemaattisia arviointikäytänteitä

Lähteet

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2013. Tiede- ja tutkimusstrategia. <http://www.vsshp.fi/fi/tutkijoille/tiede-ja-tutkimusstrategia/Documents/TYKS-ERVA-Tiede-ja-tutkimusstrategia-FINAL-30-4-2013.pdf> 25.9.2017.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2016. Huippuosaamisstrategia. <http://www.vsshp.fi/fi/sairaanhoitopiiri/media-tiedotteet-viestinta/julkaisut/Documents/Huippuosaamisstrategia.pdf> 25.9.2017.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2016. Tyks ervan hoitotieteellinen tutkimusohjelma vuosille 2016-2018. <http://www.vsshp.fi/fi/tutkijoille/tiede-ja-tutkimusstrategia/Documents/Hoitotieteellinen%20tutkimusohjelma.pdf> 25.9.2017.

Liitteet

1. Varsinais-Suomen ja yhteistyöalueen sote-tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan nykytila: keskeiset rakenteet (koordinaatio, toteutus, yhteistyö)
2. Innovaatiotoiminnan koordinaatio Varsinais-Suomessa

Varsinais-Suomen ja yhteistyöalueen sote-tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan nykytila: keskeiset rakenteet (koordinaatio, toteutus, yhteistyö).

VSSHP

- Tutkimuspalvelut (alueellinen eettinen toimikunta ja sen tukipalvelut, tutkimussopimusasiat, valtion terveyden tutkimuksen rahoituksen ja EU-hankkeiden hallinnointi).
- Innovaatiotoiminnan järjestäminen. Tutkimuspalvelut vastaavat yhdessä kehittämisspalveluiden kanssa sairaanhoitopiirin innovaatiotoiminnan järjestämisestä (innovaatiolähettilästoiminta, varhaisen vaiheen kehittämistarpeiden kartoitus, korkeakoulu- ja yritys yhteistyö uusien innovaatioaihioiden testaamiseksi kliinisessä ympäristössä). Innovaatiotoiminnan keskiössä on yrityksille ja tutkimusryhmille avattava ”yhden luukun toimintamalli” ratkaisun/sovelluksen testaamista varten (ns. tesbed-toiminta). Innovaatiotoiminnasta on lisää liitteessä 2.
- Erityisvastuualueen (erva) tutkimustoimikunta (yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen painoalueiden ja tavoitteiden määrittely 4-vuotiskausittain yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sekä päätökset valtion yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksen jakamisesta hakemusten perusteella).
- Turku CRC (mm. tutkimustoimintaan, lupa- ja lausuntoasioihin ja viranomaisyhteyksien hoitamiseen liittyvä neuvonta, tutkimuksen oheispalvelujen ja logistiikan järjestäminen, tutkimuksen laadunvarmistus).
- Tutkimusvuodeosasto on Ensihoito- ja päivystysliikelaitoksen tiloissa tehohoitovalmiudessa toimiva yksikkö, jossa voidaan toteuttaa vaativia lääketutkimuksia, myös tutkimuksia, joissa tutkittavaa lääkeainetta annetaan ensimmäistä kertaa ihmiselle.
- Turun kliininen tietopalvelu järjestää, harmonisoi ja ylläpitää Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin potilasrekisterin kliinisiä potilastietoja siten, että tieto on mahdollisimman hyvin tutkijoiden ja muiden asiantuntijoiden käytettävissä. Tätä palvelua tarjotaan myös Satakunnan ja Vaasan sairaanhoitopiireille.
- Auria Biopankki on Suomen ensimmäinen sairaalabiopankki ja sen omistavat TY, VSSHP, SatSHP ja VSHP. Biopankkisuostumuksen jälkeen talletetaan biopankkiin hoitotoimenpiteiden yhteydessä otettuja näytteitä ja niihin liittyviä tietoja. Biopankissa on noin miljoona näytettä ja ne ovat mukana edistämässä lääketieteellisiä tutkimuksia, joiden tarkoituksena on kehittää uusia lääkkeitä ja hoitomuotoja. Tutkimussuunnitelma ja näytelainaushakemus käsitellään tieteellisessä ohjausryhmässä, joka hyväksyy tai hylkää hakemuksen. Biopankin toimintaidea on siinä, että tutkijoiden tutkimien näytteiden tulokset palautuvat biopankkiin ja näin näytteeseen liittyvä tieto kasvaa ikään kuin korkoa.
- PET-keskus (positroniemissiotomografia) on Turun yliopiston, Åbo Akademin ja Tyksin yhteinen, valtakunnallinen tutkimuskeskus, jossa tehdään potilastutkimusten lisäksi korkeatasoista tieteellistä tutkimus- ja julkaisutoimintaa sekä positronisäteilevien isotooppien kehittämistä ja valmistusta. PET on leikekuvausmenetelmä, joka antaa tietoa kudosten toiminnasta, elimistön aineenvaihdunnasta ja lääkeaineiden käyttäytymisestä kudoksissa. PET-tutkimuksessa lääkeaine leimataan radioisotoopilla, ja aine joko ruiskutetaan potilaaseen tai hän hengittää sitä. Aine kulkeutuu tutkittavaan kohteeseen, jota kuvataan säteilyä vastaanottavalla kameralla.

Turun yliopisto

- Lääketieteellinen ja yhteiskuntatieteellinen tiedekunta sekä Sote-akatemia yhdistämänä kaikkien tiedekuntien monialainen osaaminen sote-tutkimukseen liittyen.
- Kliininen tutkimus, perustutkimus, hoitotieteellinen tutkimus, palvelujärjestelmätutkimus ja translationaalinen tutkimus.
- Tutkijakoulutus (UTUGS tutkijakoulu)
- Eettinen toimikunta
- Kehittämisspalvelut, tutkimuksen tuki (rahoitus ja tutkimuksen edellytykset)

Åbo Akademi

- Farmasian, psykologian ja logopedian yksiköt sekä biolääketieteen perustutkimus
- Hoitotieteiden yksikkö (Vaasan kampus)
- Tutkijakoulu (Forskarskolan vid Åbo Akademi)
- Tutkimus- ja innovaatiopalvelut (rahoitus, hakemukset, immateriaalioikeudet)

Turun ammattikorkeakoulu

- Tutkimus- ja innovaatiopalvelut
- Terveys- ja hyvinvointisektorin tutkimusryhmät: soveltava tutkimus- ja kehittämistyö
- Infrastruktuurit, joissa tuotetaan tutkimusprojektien tilaamia mittauksia ja arviointia sekä tehdään monialaista TKI-työtä

Yrkeshögskolan Novia

- Forsknings- och Utvecklingsverksamhet (FoU) inom social- och hälsovård
- Projekthantering, tillämpad forskning
- Lokalt, regionalt, nationellt och internationellt FoU samarbete

Terveyskampus Turku

- Terveyskampus Turku on Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin, Turun yliopiston, Åbo Akademin, Turun ammattikorkeakoulun ja Yrkeshögskolan Novian ja Turku Science Parkin muodostama kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävä verkosto. Se on Suomen suurin lääketieteen, sosiaali- ja terveysalan ja teknologian moniammatillinen osaamiskeskittymä, joka tarjoaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia tutkimus- ja koulutustoiminnalle, innovaatioille ja yritysyhteistyölle.
- Terveyskampus Turku vastaa osaltaan maakunnan sote-tutkimuksen tavoitteisiin edistämällä (tieteellisen) tutkimuksen edellytyksiä ja tutkimusorganisaatioiden ja tutkijoiden yhteistyötä maakunnassa sekä vaikuttamalla alueellisiin yritys- ja innovaatio toiminnan kehittymismahdollisuuksiin sote-alalla.
- Yhteistyösopimuksen mukaan verkoston tavoitteena on kehittää Terveyskampus Turku monialaisena, kansainvälisenä huipputason osaamiskeskittymänä lääketieteeseen sekä muihin terveyteen ja hyvinvointiin liittyvillä tutkimuksen ja koulutuksen aloilla. Terveyskampus Turku vastaa osaltaan myös sosiaali- ja terveysuudistuksen asettamiin vaatimuksiin edistämällä perinteiset tieteenalarajat ylittävää osaamista ja kehittämällä sen toteutumisen foorumeita.
- Terveyskampus Turku toteuttaa maakunnan sote-tutkimuksen tavoitteita edistämällä
 - tieteellisen tutkimuksen edellytyksiä ja tutkijoiden yhteistyötä kampuksella
 - verkostoon kuuluvien organisaatioiden opetus- ja koulutustoimintaa
 - yritys- ja innovaatio toimintaa kampuksella ja sen vaikutusalueella sekä yliopistosairaalaan innovaatioalustana
 - hallinnon tehokkuutta rakenteita yksinkertaistamalla ja toimintojen synergiaa lisäämällä
 - tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden yhteisiä toimintamahdollisuuksia kampuksella.
- Alueella tehtävä huippututkimus mahdollistaa korkeatasoisen koulutuksen ja uusia innovaatioita. Nämä tukevat osaltaan Turun yliopistollisen keskussairaalan kansainvälisesti korkeatasoista erikoissairaanhoitoa. Tavoitteena on kehittää kampuksella perinteiset tieteenalarajat ylittävää osaamista, joka vastaa sosiaali- ja terveysuudistuksen tavoitteita.
- Monialainen yhteinen eettinen toimikunta.

Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (Vasso)

- Lakisääteinen sosiaalihuollon kehittäjäorganisaatio
- Vasson osakkaita alueen kunnat, korkeakoulut ja järjestöjä. Merkittävimpiä valtakunnallisia yhteistyökumppaneita STM, THL ja Kuntaliitto
- Valtakunnallinen osaamiskeskusverkosto, joka mahdollistaa valtakunnallisen yhteistyön
- Sosiaalihuollon kehittämistyössä hyödynnetään ja välitetään tutkimustietoa, innovoidaan palveluita sekä tuetaan kehittämistyön tutkimusta

Turku Business Region

- Turku Business Region on alueellinen yritys- ja innovaatio toimintojen keskittymä, joka kattaa 22 000 yritystä, kuusi tiede- ja ammattikorkeakoulua sekä eri toimijoiden laajan yhteistyöverkoston
- Tarkoituksena on vauhdittaa uusien tuotteiden ja palveluiden syntymistä ja yritystoiminnan kasvua sekä alueen hyvinvointia.

- Alueen yritys- ja innovaatiopalveluiden koordinoinnista vastaa seudullisen kehitysyhtiön roolissa Turku Science Park Oy.

Lisäksi Varsinais-Suomessa tehdään sote-tutkimusta esimerkiksi Työterveyslaitoksen ja Kelan toimesta.

Innovaatiotoiminnan koordinaatio Varsinais-Suomessa

LIITE 2

Nykytilanne

Turun korkeakoulujen ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin innovaatioekosysteemiä on kartoitettu Science Parkin ja korkeakoulujen yhteisessä, EAKR-rahoitteisessa Life Science Accelerator -hankkeessa:

- Jokaisella alueen korkeakoululla on oma uusien innovaatioiden löytymistä ja niiden kaupallistamista tukeva toiminto, joita koordinoi kunkin oma korkeakoulun innovaatioyksikkö, tai innovaatiopalvelut
- Innovaatioaihioiden matka tutkimuslaboratoriosta kaupalliseksi toiminnaksi tapahtuu korkeakoulujen innovaatiopalvelujen tuella, esim. keksintöilmoitukset, patenttihakemuksen laadinta, erilaiset kannustusrahoitukset, mahdollisuus lisensoida keksintö ym. Innovaatiopalvelut tukevat tutkijoita IPR-osaamisessa.
- Mahdollisuus hakea pientä rahallista kannustinta, ns. tutkimuksesta liiketoimintaa -rahoitusta (TUTLI).
- Mikäli innovaatio kantaa matkan alkuvaiheen läpi, Turku Business Region/Science Parkin innovaatioekosysteemi tarjoaa useita tukimuotoja aloittelevalle yritykselle, ml. biohautomon toimisto-, kokous- ja peruslaboratoriotilat, mentorointiverkostoja, koulutusta aloitteleville yrittäjille, rahoitusvaihtoehtojen kartoittaminen, verkostoitumis- ja partnerointitapahtumat

Kehittämiskohteet

- EAKR-hankkeen kartoituksessa havaittiin, että **innovaatioekosysteemistä puuttuu selkeä koordinaattori**, ns. kokoava voima, joka auttaisi korkeakouluissa syntyneitä ja alkuvaiheesta selvinneitä keksintöjä siirtymään Science Parkin palvelujen pariin. Vastaavasti korkeakoulujen ulkopuolella syntyville ideoille, joilla on selkeää kaupallistamispotentiaalia, ei ole tällä hetkellä tarjolla yhtä selkeää kontaktipistettä, jonka kautta pääsy hyödyntämään korkeakoulujen ja sairaanhoitopiirin tukipalveluita, testbedejä tai muuta tutkimusinfrastruktuuria olisi mahdollista tai helpottuisi. Sama koskee myös yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä; tällä hetkellä yritysten näkökulmasta oikean kontaktin löytäminen ei ole ollenkaan yksiselitteistä, koska innovaatioekosysteemissä on niin monia eri toimijoita.
- Terveyskampus Turun työryhmissä on esitetty **ajatus ns. yhden luukun toimintaperiaatteesta** kampuksen innovaatioyhteistyölle: keksinnön tekijöille sekä korkeakouluissa että niiden ulkopuolella, samoin kuin public-private -yhteistyöstä ja korkeakoulujen tutkimuspalveluista ja infrastruktuurista kiinnostuneille yrityksille olisi yksi innovaatio- ja teknologiansiirtotoimisto, johon yhteydenotto voisi tapahtua mahdollisimman vaivattomasti ja asiakas ohjattaisiin viipymättä eteenpäin oikeaan osoitteeseen.
- Maakunnan tulisi varmistaa innovaatiotoiminnan **organisointi, ohjaus ja siihen liittyvä neuvonta**, sekä saatavilla olevista palveluista, koulutuksista ja tapahtumista tiedottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Tämä pitää suunnitella ja toteuttaa yhteistyössä alueen korkeakoulujen, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin sekä Turku Science Parkin kanssa.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin innovaatiotoiminta

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) strategian mukaisesti julkisen terveydenhuollon on uudistuttava uusien ratkaisujen, innovaatioiden myötä. Innovaatiotoiminnalla parannetaan ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvointia hyödyntämällä tekoälyn ja teknologian tuomia mahdollisuuksia.

Uusien terveydenhuollon teknologisten ratkaisujen, säännöstely on tiukentunut ja tarve ratkaisun testaamiselle erikoissairaanhoidon ympäristössä ennen käyttöönottoa on kasvanut. Yliopistosairaanhoitopiireillä on vahva kokemus ja jatkuvuus yritysten ja korkeakoulujen kanssa tehtävästä yhteistyöstä uusien ratkaisujen testaamisessa. Innovaatiotoiminta ei kuitenkaan ole ollut selkeästi koordinoitua eikä testattavien laitteiden ja ratkaisujen tietoturva ja potilasturvallisuus ole välttämättä systemaattisesti arvioitu.

VSSHP:n Tutkimuspalvelut yhdessä kehittämisspalveluiden kanssa vastaavat sairaanhoitopiirin innovaatiotoiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja ylläpitämisestä (ns. “Innovaatioyksikkö?”). Innovaatiotoiminta/prosessi sisältää:

1. Sairaalan kehittämistarpeiden kartoittaminen ja saattaminen liiketoiminnaksi (YSI-toimintamalli)
2. “Yhden luukun periaate” ja testbed -toiminta
3. Innovaatiolähtetästoiminta

VSSHP:n innovaatiotoiminta on osa Terveyskampus Turun verkostossa kehitettävää innovaatioekosysteemiä (kuva 1). VSSHP:n innovaatiotoimintaa kehitetään alueellisen verkoston lisäksi kansallisessa yhteistyössä STM:n rahoittamassa Virtuaalisairaala 2.0 -hankkeen innovaatiotalon työryhmässä sekä Business Finlandin Testbed -verkostossa. VSSHP:n innovaatioekosysteemi on kuvattu kuvassa 1.

Kuva 1. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin innovaatioekosysteemi

Lisätietoja:

Turun yliopisto: Eeva Rainio, tiedekuntapäällikkö, lääketieteellinen tiedekunta, eeva.rainio@utu.fi

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri: Eriikka Siirala, tiimipäällikkö, eriikka.siirala@tyks.fi